

TURKISH
ACADEMIC
RESEARCH
REVIEW

TÜRK
AKADEMİK
ARAŞTIRMALAR
DERGİSİ

Melankoli ve İktidar Arasında Bir Şehzade: Şehzade Korkut'un Psikobiyografisi

A Shahzadah (Prince) Between Melancholy And Governance:
A Psychobiography of Shahzadah Korkut

Orhan Gürsu

Doç. Dr. Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, orhangursu@akdeniz.edu.tr
Orcid: 0000-0002-7478-371X

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü-Article Type | Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi-Date Received | 13 Mayıs / May 2020

Kabul Tarihi-Date Accepted | 25 Haziran / June 2020

Yayın Tarihi-Date Published | 30 Haziran / June 2020

Yayın Sezonu | Nisan – Mayıs – Haziran

Pub Date Season | April – May – June

Atıf/Cite as: Gürsu, Orhan, Melankoli ve İktidar Arasında Bir Şehzade: Şehzade Korkut'un Psikobiyografisi/ A Shahzadah (Prince) Between Melancholy And Governance: A Psychobiography Of Shahzadah Korkut.tarr: Turkish Academic Research Review, 5 (2), 267-288 doi: tarr.736619

İntihal/Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tarr>

Copyright © Published by Mehmet ŞAHİN Since 2016- Akdeniz University, Faculty of Theology, Antalya, 07058 Turkey. All rights reserved.

Melankoli ve İktidar Arasında Bir Şehzade: Şehzade Korkut'un Psikobiyografisi¹

Orhan Gürsu²

ÖZET

Etimoloji sözlüklerine göre *melankoli* kavramının kökeni Latince olup Fransızca'ya 13'üncü yüzyılda *melancholia* şeklinde girmiştir. Türkçe'de her ne kadar *sevgi* kelimesiyle ifade edilse de kavramın kökeni Arapçada siyah manasında olan *sevda* kelimesinden gelmektedir. Osmanlı döneminde bu kavram *malibulya* şeklinde de ele alınmıştır. Günümüzde melankoli kavramı, yaygın olarak kişinin az hareketli ve normalden daha heyecansız bir hayat tarzını sürdürdüğü depresyondan kaynaklanan bir duygudurum bozukluğu (depresyon) anlamında kullanılır.

Şehzade Korkut'un dönemi inceleyen tarihçiler tarafından zevk ve eğlenceye oldukça düşkün olduğu, hatta ruhen biraz hasta yaradılışlı ve melankolik olduğu dile getirilmektedir. Nitekim Şehzade Korkut'un bir devlet adamı olmaktan ziyade zamanını ilmi tetkikler ile geçirmesi ve zihinsel yorgunluğunu (teab-ı dimaği) gidermek için musiki ile vakit geçirmeyi adet edinmiş olması melankolik oluşunun belirtileri olarak değerlendirilebilir.

İkincil (tepkisiz) verilere dayalı bu araştırmada Şehzade Korkut'un melankolik kişilik yapısının izleri tarihi kaynaklara başvurularak takip edilecektir. Melankoli ve iktidar ilişkisi Şehzade Korkut örneğinde ele alınıp incelenecek ve bir anlamda bir psikobiyografi çalışması yapılacaktır. Bu doğrultuda Şehzade Korkut'un kısa biyografisine yer verildikten sonra, sahip olduğu melankolik kişilik yapısının nedenleri psikolojik veriler doğrultusunda ortaya konacaktır. Melankoli ve iktidar olgularının birbirilerini nasıl etkiledikleri incelenecek ve sonuçta Şehzade Korkut'un zor zamanların insanı olarak geçirdiği sıkıntılar, travmatik yaşantılar, melankoli ve zihinsel yorgunluğu ele alınıp analiz edilecektir.

Anahtar kavramlar: Şehzade Korkut, Psikobiyografi, Melankoli, İktidar.

1 Bu çalışma, 13-14 Aralık 2019 tarihinde gerçekleştirilen "Uluslararası Şehzade Korkut Sempozyumu"nda sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş halidir.

2 Doç. Dr. Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, orhangursu@akdeniz.edu.tr, orcid: 0000-0002-7478-371X

A Shahzadah (Prince) Between Melancholy And Governance: A Psychobiography Of Shahzadah Korkut

The root of the word melancholy is Latin in etymological dictionaries and entered the French language as melancholia in the 13th century. Despite being expressed by the word love in Turkish, the root of the word belongs to sevda meaning black, in Arabic. This term was used as malihulya meaning being enamored with someone, at the time of Ottoman. Nowadays, the term melancholy is commonly used to mean a mood disorder because one's living a lethargic lifestyle to the point of subnormally lacking enthusiasm due to depression.

Shahzadah Korkut has been described by the specialist historians of his era as someone who is quite fond of entertainment and also innately disturbed and melancholic. Thus, as opposed to becoming a national leader, he was spending his time with scientific research; consequentially being habituated to spending his time with the music to dissipate mental fatigue can be evaluated as symptoms of being melancholic.

In this research which was drawn from secondary data, the traces of the structure of Shahzadah Korkut's melancholic personality will be pursued through historical resources. The relationship between Melancholy and Governance will be investigated in the sampling of Shahzadah Korkut, in other words, this will be a psychobiography study. Hence, after Shahzadah Korkut's biography having been mentioned, the reasons for his melancholic personality disposition will be displayed through psychological data. The ways of interaction between the concept of melancholy and governance will be investigated and in conclusion, as a person of hard times, Shahzadah Korkut's problems, traumatic experiences, melancholy and mental fatigue will be discussed and analyzed.

Keywords: Shahzadah Korkut, Psychobiography, Melancholy, Governance

*Her varlık, başka bir şekilde okunmak için, sessizce haykırır.
Bu haykırışlar karşısında sağır kalınmamalıdır.*

SIMONE WEIL

Giriş

Psikolojik araştırma metotlarından biri olan psikobiyografi yöntemi, psikoloji ve biyografi dallarının birleşiminden ortaya çıkan bir çalışma alanıdır. Bir anlamda ele alınıp incelenecek olan kişinin hayatı ile ilgili elde edilen bilgilerin mevcut psikoloji teorileri kullanılarak değerlendirilmesi, yorumlanmasıdır (Beyazyüz, 2007: 14; İnan, 2016). Çoğunlukla tarih ve edebiyat sahalarında kendisini gösteren bu çalışma türü kişi incelemelerinde psikolojik yaklaşımlar kullanmak anlamına geldiğinden bir biçimde psikoloji yapmanın bir yoludur ve dolayısıyla temelde psikoloji ilminin ilgi alanına girmektedir (İnan, 2016). Çünkü bireyin psikobiyografisini yazmak, içsel hayatının aydınlatılması, ortaya konulması için psikolojik teori ve araştırmalardan yararlanmak gerekmektedir (Karaca, 2019).

İyi hazırlanmış bir psikobiyografi, tarih, edebiyat, psikoloji ve psikiyatriyi, önemli, tarihsel kişiliklerin yaşamları ve eserleri ile buluşturmakla kalmaz; okuyucuyu ilgi çekici derin bir yolculuğa sürükler. Genel anlamda bir kişiliğin psikolojik analizini içeren psikobiyografi, tarihsel kişiliklerin haricinde, tarihte yerini almış sanatçılara, bilim adamlarına da odaklanır. Konu tarihsel kişilikse, bu kişinin tarihe kaydolmuş eylemleri, doğruları, yanlışları içinde yaşadığı tarihi ve kültürel bağlam dikkate alınarak analiz divanına yatırılır. Ancak psikobiyografi yazarı, eldeki vesikalar, belgeler doğrultusunda analiz çalışmasını gerçekleştirirken bilimsel gerçeklere ve ele aldığı kişinin yaşamına bağlı kalmak zorundadır (Alper, 2006).

Kişiyi daha iyi anlamak hedefiyle hareket eden psikobiyografi çalışmalarında temel amaç; ele alınan bireyin içsel süreçlerinin kayda geçmiş arşive dayalı bilgi, anı ve anlatılardan faydalanarak mantıklı/tutarlı açıklamalar getirmeye çalışmaktır. İlim camiasında yöntemi hâlâ tartışılan ve henüz yaygınlık kazanmamış psikobiyografi çalışmalarının bilimselliği tartışmalı olmakla birlikte, yazanın yaklaşımı, konuyu ele alış tarzı ve tutumuna bağlı olarak değişkenlik göstermektedir (İnan, 2016). Bununla birlikte bu çalışmada olduğu gibi; tarihi belge, doküman, arşiv vb. kayıtlara dayanan kaynaklardan bilgi etme süreci bilimsel araştırma tekniklerinden *ikincil (tepkisiz) verilere dayalı araştırma* olarak adlandırılmakta ve bilimsel bir yöntem olarak kabul edilmektedir.

Avantaj gibi gözüken bu psikolojik analiz yöntemi bir takım zorluk ve dezavantajları da barındırmaktadır. Örneğin bu çalışmada olduğu gibi tarihi bir şahsiyetin analizini çağdaş psikoloji kuram ve bilgileri ile anlamaya çalışmak indirgemeciliğe yol açabileceği gibi uygulanan psikolojik teorinin yetersizliği, eksikliği ya da yanlış değerlendirilmesi sonucunda ele alınan kişinin psikobiyografisinin sağlıklı olması dezavantajına da neden olabilmektedir. En nihayetinde psikobiyografi, hâlihazırda var olmayan birinin psikolojik analizidir ve geriye dönüp doğrulanma imkânı neredeyse yoktur. Öte yandan analizi yapılacak olan kişi ile ilgili birden fazla bilgi kaynağına ve bu bilgi kaynaklarının kişiyi nasıl yorumladıklarına yönelik verilere sahip olmak, kişiyi tanıyan diğer insanlarla söyleşiler yapmak gibi avantajlarının olduğu da belirtilmektedir (Anderson, 2010: 77-97).

Bu çalışma boyunca Şehzade Korkut'un hayat hikâyesi elimizdeki mevcut bilimsel bilgi ve araştırmalar doğrultusunda ele alınıp analiz çalışması yapılacaktır. Korkut'un diğer tarihi şahsiyetler gibi hayatının bir döneminde zihinsel yorgunluk yaşaması ve tarih araştırmacılarının ifadesiyle melankolik bir kişilik yapısı sergilemesi bizi araştırma yapmaya sevk eden temel saik olmuştur. Bu doğrultuda öncelikle Korkut'un kısa hayat hikâyesine yer verilecek ve melankolinin ortaya çıkmasına neden olabilecek yaşantıları ayrıca incelenip analiz edilecektir. Sonrasında iktidar olma isteği ile çatışmalı ruh haline değinilerek melankolik kişilik yapısı üzerindeki etkisine değinilecektir.

1. Şehzade Korkut'un Kısa Biyografisi

Şehzade Korkut, tarihi kesin olmamakla birlikte bazı kaynaklara göre 1467, bazılarının göre 1469, bazılarının ise 1470 yılında Amasya'da dünyaya gelmiştir (Gökbilgin, 1967: 855). II. Beyazid'in hayatta kalan Şehzade Ahmed ve Şehzade Yavuz ile birlikte üç kardeşin ortancasıdır. Yavuz Sultan Selim ile aynı anneden olan Şehzade Korkut'un çocukluğu büyük oranda İstan-

bul'da dedesi Fatih Sultan Mehmet'in yanında geçmiştir. Şehzade Korkut, dedesi Fatih Sultan Mehmet'in gözetiminde çok iyi eğitim almış, şiir, edebiyat ve dini ilimlerinin haricinde Arapça ve Farsça öğrenmiştir. Fatih Sultan Mehmet 1481 de vefat edince 11-13 yaş arasında bir çocuk olmasına rağmen Korkut Çelebi, babasına vekâleten tahta geçmek zorunda kalmıştır (Yılmaz, 1991).

Fatih'in ölümünde Korkut'un babası II.Beyazid, Amasya sancakkarlığını yapmıştır. Yeniçeriler ayaklanmış, bir kısmı Cem Sultanı desteklerken daha etkin olan diğer kısmı ise II.Beyazid'in tahta geçmesini istemektedirler (Emecen, 2002: 205). Korkut, 17 gün boyunca babasının Amasya'dan İstanbul'a gelmesine kadar tahtta kalmış, yeniçerilerin ulufesini dağıtarak gergin, karışık olan durumu idare etmeye çalışmıştır (Gökbilgin, 1967: 855).

Emecen (2002), o günlere yönelik şu tespitlere yer vermektedir: "Dönemin şahidi olan tarihçi Tursun Bey onun "emaneten saltanata arzedildiğini", kul taifesinin sûreta onu, gerçekte ise babasını beklediğini, tahta vekâlet haberinin yayılmasıyla ortalığı büyük bir sevincin kapladığını belirtirken Korkut'un gerçek bir padişah şeklinde tanımlanarak birtakım beklentilere yol açtığını ima eder." Kuşkusuz bu durum Korkut'un ilerde iktidar mücadelesinden bir türlü vazgeçememesini de etkileyecektir. Öte yandan Korkut, tahtta iktidar sahibi değil emanetçidir. Bu yazgı sonradan da kendisini kovalayacaktır: Layık görülme, iktidar olamama, yaranamama, istenme, mahrum kalma, babanın gözdesi olamama yazgısı.

Bu olayların sonrasında 1483'te Korkut, merkezi Manisa'da olan Saruhan Sancak beyliğine atanmıştır (Yılmaz, 2018: 316). Şehzade, bir aralık babasını görmek için payitahta gitmeyi istemişse de bu istek babası tarafından uygun bulunmamış, reddedilmiştir. Şehzade Ahmed'in girişimleri sonucunda Saruhan'dan Antalya'ya nakledilmiştir. Korkut, her ne kadar Saruhan'ı istese de isteği kabul görmemiştir. Tüm bu gelişmeler yetmezmiş gibi İstanbul'a gittiğinde kendisine ayrılan yerin sorun yaşadığı yeni sadrazam Hadım Ali Paşa'ya verildiğine şahit olup oldukça içerlemiş ve taht yarışında geri plana atıldığını düşünmüştür (Gökbilgin, 1967). Yine de babasından bazı taleplerde bulunmuş; Manisa'ya dönmek arzusuna mukabil kendisine Hamid sancağı hasları ve Lazkiye (Denizli) zeameti tahsis edilmiştir. Talepleri kabul görmeyen Korkut, aynı zamanda Şehzâde Ahmed taraftarlarının sayısının gittikçe artması ve babasının da Ahmed'e yakınlık göstermesi üzerine Teke-ili sancak beyliği vazifesini bırakıp Antalya Kalesi'ne inzivaya kapanmıştır (Emecen, 2002).

Şehzâde Korkut hem babasının gözünü korkutmak hem de Manisa sancağını alabilmek için, amcası Sultân Cem'i taklit ederek Hacca gideceğini söyleyip, gemi ile 1509 tarihinde Antalya'dan İskenderiye'ye gitmiştir (Öztuna, 2006: 47). On dört ay Mısır'da kalan ve bu süre zarfında çok istemesine rağmen hacca gidemeyip sürekli gözetim altında tutulan Korkut, 1510 yılında Antalya'ya dönmüş, fakat buranın havasının kendisine iyi gelmediğini ileri sürerek Aydın taraflarına gitmek istediğini babasına iletmiş, isteği kabul görmemekle birlikte Korkut, babasını dinlemeyerek Saruhan'a yerleşmiştir (Emecen, 2002).

1512 yılında babası II.Beyazid'i tahttan indiren Yavuz, Osmanlı hanedanlığının yeni padişahı olmuştur. Yılmaz'a (1991) göre: "Umumiyetle hasta bir mizaca sahip olup devlet işlerinden ziyade şiir ve san'ata, zevk ve safâ âlemlerine düşkün olduğu bilinen Korkut" Yavuz'a biat ederek

hayatını garantiye almak istemiştir. Yavuz Sultan Selim ise, ağabeyi Şehzade Korkut'un gerçek niyetini öğrenmek için, bazı devlet adamlarının ağzından yazılmış gibi gösterilen mektuplar göndermiştir. Bu mektuplarda kendisini padişah olarak görmek istediklerini belirten yazılara Şehzade Korkut'un, padişahlık yönünde müspet cevaplar vermesi üzerine, Yavuz harekete geçmiş, Manisa'yı kuşatmıştır. 1513'te Bergama yakınlarında yakalanan Korkut, Bursa'ya götürülürken Emet yakınlarında boğdurularak öldürülmüştür.

2. Melankoli

Tarihçiler, Şehzade Korkut'u tanımlarken dönemin siyasi çekişmeleri içerisinde takındığı kararsız tavırları, sık sık fikir değiştirmesi nedeniyle melankolik bir yapısının olduğunu ileri sürmektedirler (Emecen, 2002; Uzunçarşılı, 162). Kimilerine göre Kutsal'ın zayıflamasından, vicdan ile tanrısızın birbirinden ayrılmasından doğmuş, çılgınlarla, inlemelerle, gülüşlerle, tuhaf şarkılarla kurulmuş o uzun alayın hareket noktasıdır melankoli (Starobinski, 2007: 19-20).

Yazılı tarihte melankoli kavramına ilk kez Antik Çağda yer alan destanlarda rastlanmaktadır. Her ne kadar bu destanlarda kavram olarak melankoli doğrudan kullanılsa da belirtiler kapsamında betimlenmektedir (Şen, 2018). Melankoli kelimesi; vücudun dört sıvısından biri olan melan (siyah) ve cholía (safra) kelimesinden türemiştir. Osmanlı döneminde doğan ve kadim kelimeleri terk etmemiş olan bazı Osmanlı bakıyesi yazarlar 1950'li yılların ortasına kadar melankoliye, 'malihulya' da derlerdi. Etimoloji sözlükleri melankoli kelimesinin ilk olarak 13. yüzyılda Fransızca yazı diline, 14. yüzyılda ise İngilizce'ye girdiğini belirtiyor. Ülkemizde ise 1950'lerde birazda Batının etkisiyle *mani-melankoli* hastalığı önce *manik-depresif* sendrom sonra sadece *bipolar* yani çift kutuplu hastalık olarak anılmaya başlandı (Hatemi, 2017). Hatemi'yi haklı çıkarır şekilde Eugenio Borgna (2014: 13) Melankoli adlı eserinde şu sözlere yer verir: "Psikiyatri, depresyonu (melankoliyi) klinik ve süreçsel otonomluktan çıkarır: onu, sembiyotik olarak maniye bağlar ve bağlam içinde, yersiz ve uygunsuz kalan manik depresif psikoz" kavramından söz eder." Teber (2013: 254), Borgna'nın izinden giderek melankoli ile depresyon arasındaki bağı şöyle özetler: "Depresyon genelde günlük klinik deneylere dayanan bir tanımlamadır. Depresyonun arka planını oluşturduğu sıklıkla görülen hüzün; olasılıkla yitirilen bir yakının, günlük yaşamdaki başarısızlıklar, insanlar arasındaki olumsuz ilişkiler sonucu ortaya çıkmaktadır."

Bu nedenle kavramsal belirlenimi psikiyatride bile kararsızlıklar gösteren melankoli farklı klinik tablolarla kendini gösterir ve bu biçimlerden bir bölümü ruhsal kökenli rahatsızlıklardan çok bedensel rahatsızlıkları çağırıştırır (Freud, 2011: 7-35). Tüm bu tabloda; "hüzün ve acı (sonsuz ve keskin acı), kaygı mevcudiyeti ve umudun kırılması (*ölümcül* hastalık olarak ortaya çıkan umutsuzluk), yıpranan ve ayrışan bedeninin alt üst edici deneyimi (bedenin dönüşümü), iletişimi ve özneler arasılığın açık sınırlarını kesintiye uğratan otistik yalnızlık deneyimi." (Borgna, 2014: 13; Kızılgeçit, 2017a: 270-271).

Melankolinin temel semptomları arasında; korku, insandan kaçma, yalnızlığı sevme, daima kederli olma, sıkıntı, sabit fikirler, hezeyanlar, bozuk düşünceler ve hayaller, derin bir umutsuzluk, dış gerçekliğe ve diğerlerine yönelik ilginin kaybı, harekete geçme zorluğu, sevme yetisinin

azalması, ciddi düzeyde olumsuz öz eleştiri ve düşük benlik saygısı sayılabilir (Sarı ve Akgün, 2008; Şen, 2018).

Melankolinin farklı türlerinden söz edilmektedir:

1. Hafif şekiller: İç organ şikayetleri, ağrılar, kabızlık, uykusuzluk, cinsi (seksüel) yetmezlik, durgunluk, takatsizlik ve kuruntu,
2. Subakut melankoli (melankolik depresyon): Zayıflık, yorgunluk, takatsizlik, durgunluk ve neşesizlik,
3. Nevrastenik şekil: Çabuk yorulma, çalışma gücü kaybı, dikkat ve hafızada zayıflama, baş ağrısı, çarpıntı, mide-barsak bozuklukları, cinsi yetmezlik,
4. Stuporlu şekil: Koma gibi yatma,
5. Ajitasyonlu şekil: anksiyete ve aşırı hareketlilik,
6. Hezeyanlı melankoli: Paranoit (şüpheler), başkalarını ve kendini suçlamalar, küçüklük kompleksi, inkâr etme,
7. Hallüsinasyonlu melankoli: Hayaller görme,
8. Kronik melankoli: Diğer türlerin herhangi birinin en uzun süren ve hastanede tedavisi gereken melankoli tipi

Şehzade Korkut'ta yukarıda sıralanan melankoli türlerinden Subakut melankoli (melankolik depresyon) ile Nevrastenik melankolinin varlığından söz edilebilir. Her iki melankoli çeşidinin de depresif semptomlar ve bedensel yakınmalar içermesi nedeniyle böyle bir değerlendirme yapılabilir.

Melankolik insanların ortak özellikleri ise şöyle sıralanır: Diğer insanlar gibi olamama, topluma karışamama, insanlardan uzaklaşma, herhangi bir yer ya da bir insana bağlanamama, hüznü ve kederli olma, konuşmaktansa yazmayı tercih etme, yalnız kalmak için özel çaba sarf etme, mutluluğu gelecekte değil geçmişte arama, genel memnuniyetsizlik, çaresizlik duygusuyla başa çıkmaya çalışma (<https://www.e-psikiyatri.com/melankolik-ne-demek>).

2.1. Şehzade Korkut'ta Melankolinin Muhtemel Nedenleri

1. Sevilen nesnenin yitimi ve yas: Şehzade Korkut'un iki kızı, adı ve sayıları belirtilmeyen, hepsi de kendisinden önce vefat eden oğullarının olduğu ve bu oğullarından birinin 1504'te bir veba salgını sırasında öldüğü arşiv belgelerinden anlaşılmaktadır (Emecen, 2002).

Freud (2011), melankolinin oluşumunda öncelikle kişinin bir sevgi nesnesini kaybetmesi ve kaybedilen sevgi nesnesinin ardından bir yas döneminin başlamasını öngörmektedir. Bu bilgi doğrultusunda erkek evladın kaybı çok yönlü bir etki oluşturmaktadır: İktidar olma imkanının azalması, sevilen nesnenin kaybı, yas sürecinin başlaması, tüm bu unsurlara bağlı olarak melankolinin ortaya çıkması.

Korkut, sıralanan tüm bu tecrübeleri yaşamıştır.

2. Başarısızlık, düşük benlik saygısı: Anadolu'da kızılbaş isyanı çıkaran Şahkulu kuvvetlerine karşı kendisinin komutası altındaki askerlerin bu savaşta yenik düşmesi (Korkut ve Köksal, 2013: 10).

Kızılbaş isyanının Osmanlı ve mezhepler tarihi açısından önemli sonuçları olmuştur (Teber, 2007: 168; Teber, 2017:194). Bu sonuçlardan birisi doğrudan Korkut'la ilgilidir. Şehzade Korkut'un bu savaşta yenik düşmesi; başarısızlık, yenilme, onur ve gururun zedelenmesi, küçük düşme duygularına yol açtığı gibi bu belirtiler melankolinin de temel nedenleri arasında gösterilmektedir. Melankolik kişiliklerin ani ve doğru karar verme kapasiteleri sağlıklı bireylere göre daha düşüktür. Rahatsızlıklarının etkisiyle genel olarak hareket ve davranışlarında bir yavaşlama söz konusudur. Bu özelliklerinden dolayı yaptıkları işlerde zorlanmalar ve başarısızlıklar görülmektedir. Korkut'un hayatını incelediğimizde aslında giriştiği işlerin pek çoğunda başarısız olduğu görülebilir. İsteddiği beylikler kendisine verilmemiş, kardeşi Yavuz ve Ahmed kadar yeniçerilerden ilgi görmemiş, hac'ca gitmeye niyet ettiği halde başaramamış ve geri dönmek zorunda kalmış, zamanın bürokratlarıyla olumlu bir ilişki kuramamıştır. Tüm bu unsurlar Korkut'un iç dünyasında güvenin zedelenmesi, kendisine yönelik algısının olumsuzlanması (düşük benlik saygısı) ve sonuçta melankolik kişiliğin gelişmesini tetikler niteliktedir. Nitekim babasına gönderdiği bir mektupta valilik istemediğini, liyakatli olmadığını belirtmesi, bir anlamda küsüp Antalya kalesine kapanarak tavır koyması da (Korkut ve Köksal, 2013: 8) melankolik kişiliğinin dışavurumu şeklinde okunabilir.

3. Reddedilme, kabul görmeme: Selim'in tahtı ele geçirmek için İstanbul'a harekete geçtiğini öğrenmesi üzerine ondan önce İstanbul'a varması ancak yeniçeriler tarafından kabul görmeyişi (Korkut ve Köksal, 2013: 10).

Reddedilme sadece bu olayla sınırlı değildir. Korkut, Payitahta yakınlaşmak için zaman zaman taleplerde bulunmuş ancak her defasında bu isteği geri çevrilmiştir. Örneğin, İstanbul'a gittiğinde kendisine ayrılan mekanın sorun yaşadığı yeni sadrazam Hadım Ali Paşa'ya verildiğine şahit olup içerlemesi, taht yarışında geri plana atıldığını düşünmesi (Gökbilgin, 1967), Manisa'ya dönmek arzusuna mukabil kendisine Hamid sancağı hasları ve Lazkiye (Denizli) zeameti tahsis edilmesi, Şehzâde Ahmed taraftarlarının sayısının gittikçe artması ve babasının da Ahmed'e yakınlık göstermesi üzerine Teke-ili sancak beyliği vazifesini bırakıp Antalya Kalesi'ne inzivaya kapanması gibi durumlar sıralanabilir. Ayrıca inzivaya çekilmek, yalnız kalmak gibi yalıtılmış durumlar, geçmişte yaşanan olumsuz hatıraların gün yüzüne çıkması için ideal ortamlardır. Şair Ülkü Tamer (1959: 61), "Çünkü Çarşılardan Geçtim" adlı şiirinde bu ruh halini şöyle ifade etmektedir: *Hatırlamak en büyük düşmanıdır yalnızlığın*. Reddedilme, kabul görmeme duygularının inziva dönemlerinde bilinç yüzeyine hücum edebileceği, melankolik ruh durumunu tetikleyebileceği öngörülebilir.

4. Ölüm korkusu: Selim'in Korkut'a bazı devlet adamlarının ağzından padişah olmasını arzu eder tarzda mektup yazdırması üzerine Korkut'un müspet cevap vermesi sonrasında Selim'in kardeşini ortadan kaldırmak için harekete geçmesi (Korkut ve Köksal, 2013: 10).

Kardeş katlinin uygun görülmesine yönelik fetva, padişah adayı olan kardeşler, evlatlar üzerinde bu korkunun Demokles kılıcı gibi sürekli olmasına neden olmuştur. Bundan olsa gerek melankoli birçok padişah ve şehzadenin ortak kaderi olmuştur. Örneğin: Kanuni Sultan Süleyman, Kanuni'nin 10. çocuğu Şehzâde Sultan Cihangir, III. Mehmed, III. Mustafa, V. Murad bu rahatsızlıktan mustarıptirler (Öztuna, 1989; Emecen, 2002; Güner, 2018). Varoluşçu psikologlar, varoluşçu dinamikleri oluşturan dört temel kaygıdan birinin ölüm kaygısı olduğunu ve bu kaygının aynı zamanda temel kaygının temelini oluşturduğunu dile getirirler. Ölüm korkusunun oluşturduğu bu temel varoluşsal kaygı yaşamın ilk yıllarından itibaren var olagelmiş ve belirgin bir sıkıntı ile bunalmayı karakterize etmiştir (Yalom, 2000: 18-19; Kızılgeçit, 2019: 143). Melankolik birey, ölümün kaçınılmaz olduğunu, varoluşun tam tersi olan var olamamanın, hiçliğin bilincindedir ki bu bilinç, hiçlik duygusunun oluşmasına da yol açabilir. Ölüm düşüncesi melankolik mizacın peşini bırakmadığı içindir ki dünyayı okumayı en iyi bilenler melankoliklerdir (Yılmaz, 2008). Ancak ölümün kaçınılmazlığının arada bir fark edilmesi; yalnızlık ve insanlardan soyutlanma duygularını da açığa çıkarır.

5. Kaygı ve korku: Saray hayatı, entrikalar, özgürlüğün kısıtlılığı, kardeş katli, yeniçeri ayaklanmaları vb. birçok nedenden dolayı şehzade Korkut'un ciddi bir korku ve kaygı içerisinde olduğu anlaşılmaktadır. Aslında hanedanlığın bir ferdi olmak başlı başına bir korku unsurudur.

Korkut, bu korkuyu oldukça erken yaşta, belki çocuk yaşta diyebileceğimiz bir dönemde yaşamıştır. Hatırlanacak olursa dedesi Fatih'in ölümünden sonra Korkut, 17 gün boyunca babasının Amasya'dan İstanbul'a gelmesine kadar tahtta kalmış, yeniçerilerin ulufesini dağıtarak gergin, karışık olan durumu idare etmeye çalışmıştır (Gökbilgin, 1967: 855). Çocuk yaşta biri için tüm bu ayaklanma, karmaşanın içerisinde bulunmanın, sorumluluğunu üstlenmenin nasıl bir travma etkisi oluşturabileceği çıkarımı zor olmasa gerek. Öte yandan kardeşi Yavuz'un orduyla üzerine geldiği haberi sonrasında kaçak hayatı yaşamış, mağaraya sığınmıştır.

Freud, hâlihazırdaki kaygının yaşadığımız çaresizliğe karşı bir tepki olduğunu belirtir. Başka bir ifadeyle kaygı, bize yönelen bir tehdidin, tehlikenin olduğunu işaret etmektedir. Kaygıyı yaşayan birey bu tehlike karşısında çaresizlik duyguları içerisinde (Freud, 1959: 78-84).

İnsanlığın büyük çoğunluğunun deneyimlediği kaygı (anksiyete), bireysel yaşamda artmış bir uyarılmaya yol açarak fizyolojik ve psikolojik yapıda birçok değişime neden olabilmektedir. Korku, nesnesi belli olan ve dile getirilebilen bir psikolojik durum iken kaygının nesnesi belli olmayıp kişiyi neyin tedirgin ettiği tam olarak anlaşılmaz (Blankenship, 2012: 146; Salecl, 2013: 26). Bu açıdan korku ve kaygının insan varoluşunda yer alan ontolojik bir deneyim olduğu ifade edilebilir. Varoluşçu psikolojinin önemli temsilcisi Rollo May (2012: 143), varoluşsal kaygı olarak nitelediği durumun bireyin varoluşunu imha edebilecek düzeyde şiddetli korkuya yol açabileceğini ileri sürmektedir. Korku ve kaygının uzun süreli olması ise melankoliyi ortaya çıkarır.

6. İnkâr, çelişki ve kararsızlık: Mizacı itibarıyla bir devlet adamından ziyade ilim ve sanat adamı olan Korkut, hayatı boyunca saltanat arzusunda olmadığını belirtmiş olup inkâr etse de, kimi zaman da böyle bir arzusu olduğunu düşündürecek hareketlerde bulunmuş, kararsız ve çelişkili bir hareket tarzı takip etmiştir (Korkut ve Köksal, 2013: 12).

Varoluşçu psikoterapi dört temel kaygı üzerinde yoğunlaşır; ölüm, özgürlük, yalıtım ve anlamsızlık. Bu faktörlerin her birinin bilinçli ya da bilinçdışı korku ve güdülere yol açtığı ileri sürülmektedir. Bu süreç: temel kaygıların farkına varma → anksiyete → savunma mekanizması şeklinde oluşmaktadır. Savunma mekanizmaları aslında bu temel kaygılarla bir mücadele etme yöntemidir. Temel kaygıyı bertaraf etmek için kullanılan bu savunmaların içerisinde inkârâ dayanan girişimleri görmek mümkündür. Mekanizmalar yanlış yer veya zamanda kullanıldığında klinik sendromlarla sonuçlanan durumlar ortaya çıkabilmektedir. Bir anlamda psikopatoloji, temel kaygılardan biri olan ölüm korkusunu aşma girişimlerinin sonucu olarak ortaya çıkan bir tablodur (Yalom, 2000: 20-21, 49).

Melankolik kişilik çelişkiler içinde olan, kararsız bir yapı arz eder. Yalnızlıktan hoşnut olmakla birlikte insanların içinde olamamak kendilerine hüznü verir. Hüznü bir kenara bırakıp insan ilişkilerine girdiklerinde ise anlaşılammaktan dolayı sorun yaşarlar. Anlaşılammamak, mizacı gereği farkında olmak; sosyal olmayı, diğerleri gibi olmayı becerememelerine yol açarak melankoliği insanlardan uzaklaştırır. Bu nedenlerden ötürü melankolik kişilik toplumsallaştıktan, bir kişi ya da yere bağlanmaktan korku duyar (Yılmaz, 2008).

7. Kardeş Sırası: Kardeşi Sultan Selim'den büyük olduğu hâlde, saltanatı ona bırakmaya razı olmuş, İstanbul'a geldiğinde Yenibahçe'deki karşılama törenine o da katılmıştı. Öte yandan payitahta yakın olmak için Saruhan beyliğini isteme talebi ağabeyi Şehzade Ahmed tarafından engellenmiştir.

Psikoloji biliminin önemli temsilcilerinden A. Adler, doğum sırasının kişilik gelişimini etkilediği gibi kardeşler arasında önemli bir yer işgal ettiğini dile getirir. Kıskançlık, çekişme, anlaşmazlık gibi belirtiler bu durumu özetlemektedir. Adler'in kuramına göre ortanca kardeş; her zaman iki kardeş arasında sıkışmış hisseden, hayatın zor, üzüntülü ve kendisinin aldatılmış olduğunu düşünen kişidir. Yarıştaymış gibi davranır, ilk çocuktan baskın çıkmak için kendini eğitir, büyük kardeşinin başarısız olduğu konularda başarılı olmak için çalışır, ilk çocuğun tam tersi özelliklere sahiptir. Adler'e göre bu tür çocuklar problem çocuklardır (Adler, 1994: 283; Yörükoğlu, 2003). Kuramın temsilcisi Adler ikinci çocuktur. Hayatı boyunca Freud ile mücadele etmiş, onu geçmeye çalışmıştır. Freud ise birinci çocuktur. İkinci çocukta bu mücadele, gayeye ulaşıp da ilk çocuk yenilinceye kadar; ya da mücadeleyi kaybedip de genellikle sinir rahatsızlıkları şeklinde ortaya çıkan bir geri çekilme başlayıncaya kadar içten gelen bir zorlama ile devam eder (Adler, 1994: 283).

Adler, bir hastasının analizini yaparken şu ifadelere yer vermektedir: "Bu adam hayatı boyunca değişmedi. Daima birinci kalmak istedi ve başarıdan emin olmadığı zaman kaçtı. Kendisinin bilmediği hayat hakkındaki düşüncesini şu şekilde ifade edebiliriz: *Mademki dünya bana zaferi esirgiyor, ben de bir yana çekiliyorum.* İnsanlar vardır; mükemmellik ideallerini başkaları karşısındaki zaferlerinde ararlar." (Adler, 2000: 21). Ne ki Korkut, böyle bir zaferi de hiç yaşayamamıştır. Gerek abisi gerekse de küçük kardeşi Yavuz'a karşı hep kaybetmiştir. Adler'inde belirttiği üzere ortanca kardeş Korkut, bu süreçte; geri çekilme, içe çekilme, yetersizlik, aşağılık duygusu yaşama, aldatılmış hissetme, mücadeleyi kaybedince sinir rahatsızları yaşama gibi melankolinin temel belirtilerinin tamamını yaşamıştır.

8. *Yalnızlık, özlem, hüznün ve acı*: şehzade Korkut'un bir türlü Payitahta kavuşamaması, Payitahtın sürekli hayali kurulan ve özlenen ev olması.

Aktay (2008), siyaset, din, melankoli kavramlarını işlediği makalesinde evden uzak olmanın yol açtığı travmatik etkiyi şöyle aktarır: "Melankoli başarısızlık durumunda ortaya çıkan bir şeydir. Beklentiler büyük olunca başarısızlık mukadder oluyor. Bu da kaçınılmaz olarak melankolik ruh halini hâkim kılıyor... Sürekli olarak tasavvur ettiği bir eve, öz yurda, model tecrübeye, yaşamışın tekrar yaşanmasına geri dönmeye ayarlanmış bir hayat, her zaman bu melankoliyi üretmeye teşnedir... İnsanların bir eve dönüş ihtimalini iyice azalttıkça melankolinin, yani ulaşamamanın, yani tasarlananla gerçekleşenin aşırı kopukluğu hayatın başat modu haline geldi... Uzaklaşmanın kendisi melankolik bir durumdur."

Aktay'ın cümlelerini takip ederek Korkut için ev kavramının İstanbul olduğunu ifade edebiliriz. Dahası mücadele boyunca başarısız olması Aktay'ında ifade ettiği gibi melankolinin nedenidir. Beklentinin büyük olması, sürekli hayali kurulan eve (payitahta) ulaşamama, uzaklaşma/uzaklaştırılma melankoliyi üretmek için yeterlidir. Öte yandan Mısır'da 14 ay kalması ve hacca gitmesine izin verilmemesi, Mısır'da tahayyül ettiği dindarlık ve adaleti bulamaması da önemli bir neden olarak gösterilebilir (Korkut ve Köksal, 2013: 10). Gurbet, sürgün vb. tecrübelerin melankoli'ye neden olabildiği bilinmektedir. Bu nedenle yalnızlığın kişilik ve psikolojik dünyayı etkilemesi kadar bireyin manevi dünyasını da etkilediği ifade edilmektedir (Kızılgöçer, 2017b: 517-555). Tüm bu yaranamama, istenmeme, mahrum kalma, babanın gözdesi olamama duyguları yalıtılmışlığı, yalnızlığı, acıyı, özlemi getirir. Nitekim yazdığı şiirlerde konu olarak aşk, sevgiliden dolayı çekilen acı, yalnızlığın, dostun olmayışının verdiği üzüntü gibi temaların seçilmesi tesadüf olmasa gerek.

9. *Psikosomatizasyon ve Sosyomatizasyon*: Psikosomatizasyon şeklinde ifadesini bulan rahatsızlık; psikolojik kökenli sıkıntı, bunalım vb.nin bedenleşmesi, bedene yansımaları, fizyolojik rahatsızlıklar şeklinde kendisini göstermesi anlamında kullanılır. Başka bir deyişle Ruhsal gerginlik ve yaşanan travmalar arttığında bu gerginlikler bir süre sonra bedensel belirtilere dönüşür ki buna psikosomatizasyon denmektedir (Budak, 2000: 684). Öte yandan; travmanın eşlik ettiği suçluluk, umutsuzluk ve öfke yaşantılarının yoğun olduğu zaman dilimlerinde mağdur birey kendisini zayıf, çaresiz hissedebilir (Ağılkaya, 2020: 213).

Şehzade Korkut, 915/1509-10'te Mısır'a gitmiş, dönüşünde Teke sancağı yeniden kendisine verilmişse de sağlığını sebep göstererek Aydın'a gönderilmeyi istemiş ancak isteği kabul edilmemiştir. Korkut'un sağlık gerekçesiyle yer değiştirme taleplerinin olduğunu hayat hikayesinden anlıyoruz. Hipokondriya (hastalık hastalığı) şeklinde tezahür eden bu sorunlar sıklıkla psikosomatizasyon denilen psikolojik hastalıkların sebebi olabilmektedir. Psikosomatik belirtiler arasında; baş ağrısı, hazımsızlık, kabızlık, uykusuzluk, yorgunluk, iştah sorunları ve titremeler görülebilir.

Korkut'un yaşadığı sağlık sorunları, bedensel yakınmalar, hava değişimi talepleri, yorgunluk, gibi semptomlar psikosomatizasyonunun varlığını işaret etmektedir. Öte yandan Kleinman'a (2012: 12-17) göre toplumsal anlamda bedenin, düşüncenin, tarihin, kültürün travma ve tehdit yaşamasına bağlı olarak ortaya çıkan sosyomatik belirtilerde söz konusu olabilmektedir.

Buradaki patoloji, ancak hastanın yerel dünyası doğru bir şekilde analiz edildiğinde ortaya çıkarılabilir. Söz konusu psikopatolojilerin temelinde ahlaki, tıbbi ve politik boyutlar birbirilerini etkileyen bütünlük içerisinde yer almaktadır. Bu bağlamda gündelik yaşamın tehditlerini ortaya çıkaran patolojinin sosyosomatik bağlantısının olduğunu görebiliriz. Aile, mahalle ve toplumsal ilişkiler ağı bağlamında yerel dünyalarımıza gelen herhangi bir tehdit ya da kaygı unsuru, yerel dünyaların kendi içlerinde ya da birbirileri arasında çatışma ve karşıtlıklara girmesine neden olabilmektedir. Bu bilgiler ışığında Korkut'un hem yerel dünyasında hem de iç dünyasında tehdidin bir sonucu olarak yukarıda sıraladığımız her iki somatizasyonun izlerini takip edebiliyoruz.

10. Engellenme (Frustration), uyumsuzluk, karşı gelme, boyun eğememe: Frustration: belli bir amaca ulaşmanın önlenmesi, engellenme, mâni olunma, herhangi bir arzuyu tatmin edememenin veya gayret gösterdiği halde amaca ulaşamamanın sebep olduğu ruhsal gerilim halidir. Hedeflerini gerçekleştiremeyen, engellenen bu bireylerdeki psikolojik ruh hali; küçük düşürülme, düş kırıklıkları da duyumsal yoksunluk şeklinde tezahür edebilmektedir. Engellenen bireylerde ortaya çıkan başat duygulardan birisi kaygı iken, diğerleri ise öfke ve saldırganlıktır (Budak, 2000: 261-262). Melankolik kişiliğin temel özelliklerinden bir diğeri ise uyumsuzluk, boyun eğememe, karşı gelmedir. Uyumsuzluk acı verse de kendilerini bir yere, bir tanıma yerleştirmek istemez ve herkes gibi yaşayamazlar (Yılmaz, 2008).

Korkut'un hayatına baktığımızda sıklıkla memnuniyetsiz olduğunu, payitahttan isteklerinin olduğunu görmekteyiz. Kendisine sunulan teklifleri reddetmiş, gitme denilmesine rağmen hac yolculuğuna çıkmış, habersiz bir şekilde teke yöresinden Saruhan'a hareket etmiştir. Bu yönüyle Korkut, aykırı, karşı gelen, kolay kolay boyun eğmeyen bir kişilik sergilemektedir. Hatta dönemin hâkim mezhebi Hanefi mezhebi iken O, Şafi mezhebini tercih etmiştir. Yine neredeyse her padişahın bağlılığının olduğu tasavvufi ekoller revaçtayken Korkut, tasavvuf karşıtı eser kaleme almıştır. İktidar olması engellenmiş, İstanbul'a yakın olması istenmemiş, hacca gitmesi doğru bulunmamış ve geri çağrılmış hülâsa motivasyon psikolojisindeki yoğun bir arzuya gem vurulması ve buna eşlik eden hüsrân duygusu anlamında kullanılan frustrasyonu (engellenme) sık sık yaşamıştır. Tipik bir engellenme tepkisi (frustration response) ortaya koyan Korkut'un hayatı boyunca muhalif kişiliğe bürünmesini bu zaviyeden bakınca kabul edilebilir, anlaşılabilir bulmamak mümkün görünmüyor.

11. Şiir, sanat ve edebiyatla ilgilenmeleri: Baskı altında bulunan melankolik kişiliklerin normal koşullarda yetenek ve yaratıcı güçleri açığa çıkar. Aristoteles, bu nedenle "ister felsefede ya da politikada ister şiir ya da sanatta olsun olağanüstü kişilerin hepsi melankoliktir" demiştir (Teber, 2013: 9). Nitekim meşhur birçok yazar ve şairin melankolik olduğu bilinir. Örneğin şairlerden Novalis, Shelley, Keats, Leopardi, Nerval, Hölderlin, Chateaubriand, Lamartine, Walter Benjamin, Edgar Allan Poe, Baudelaire, Lautreamont ve Rimbaud ile düşünürlerden Schelling, Schopenhauer, Kierkegaard, Nietzsche ve daha birçoklarının melankolik olduğu söylenir (bkz. Teber, 2013). Melankoliye aynı zamanda *teab-ı dimağî* de denilirdi. 1950'lere kadar psikiyatri jargonunda bu hastalık nevrasteni olarak adlandırılmıştır. Sonraki dönemlerde distimik³ bo-

3 Distimik Bozukluk: Klasik depresyon tablosundan farklı olarak daha az şiddetli fakat daha uzun süren, kronik depresyon hali. Geçmiş yıllarda; nörotik depresyon, depresif kişilik, nevrasteni gibi isimlerle ele alınmıştır. Detaylı bilgi

zukluk, depresyon şeklinde adlandırılmıştır. Osmanlı bakiyesi aydınlarımızdan Hasan Basri Çantay ve Said Nursi'ninde bu rahatsızlıktan mustarip oldukları bilinmektedir (Gürsu, 2015).

Şehzade Korkut'un ise bir şair, sanatkâr, musikişinas, âlim olduğu kaynaklarda belirtilmektedir (Emecen, 2002; Gökbilgin, 1967; Korkut ve Köksal, 2013; Öztuna, 2006; Yılmaz, 1991). Melankolik mizaçlar, konuşarak ifade edemedikleri duygularını yazıya dökmeye son derece başarılıdır. Bu yönüyle melankoli, sanatsal üretimde özellikle de edebiyatta itici bir güç olma niteliğini sergilemektedir. Korkut'un bestelenmiş eserleri ve bir divanının olduğunu da belirtmekte fayda var.

12. Travma ve Mağduriyet: Travmatik yaşantılar, olağan insan yaşantısının dışında olup hemen herkes için sıkıntı kaynağıdır. Bayram ve diğerlerine (2018: 3) göre “kişinin;

- Ölüm tehdidi,
- Ağır bir yaralanma ya da yaralanma tehdidinde maruz kalması,
- Başka bir kişinin ölümüne ya da ölüm tehdidi altında kalmasına tanıklık etmesi,
- Başka bir kişinin yaralanmasına ya da yaralanma tehdidi oluşturan bir olaya tanıklık etmesi,
- Ailesinden birisinin ya da başka bir yakınının beklenmedik ölümünü ya da şiddete maruz kalarak öldürülmesini, ağır yaralanmasını, ölüm ya da yaralanma tehdidi altında kaldığını öğrenmesi, olayın travmatik niteliğini tanımlayan özelliklerdir.”

Yukarıda sıralanan maddeleri takip ettiğimizde Korkut'un; ölüm tehdidini yaşamının son anına kadar yaşadığını, kendi evlatlarının ölümüne tanıklık ettiğini ve dolayısıyla travmayı derinden duyumsadığını ileri sürebiliriz. Aynı şekilde Korkut'un hayatına baktığımızda bakış açısına göre değişebilecek olan “seçilmiş travma” ya da “seçilmiş zafer” kavramlarına tanıklık ettiğini müşahade edebiliriz. Çocuk denecek yaşta babasının yerine 17 günlüğüne de olsa padişahlık yapması ve bu esnada meydana gelen ayaklanma ve karışıklığa, şiddete şahit olması kuşkusuz derin bir travmanın izlerinin oluşmasında etkili faktördür.

Travmaya bağlı stresin yol açtığı tepkiler tarih boyunca en büyük travmatik deneyimlerden biri olarak kabul edilebilecek savaş olgusu ile daha fazla ön plana çıkmakta ve ortaya çıkan duygusal tepkinin yoğunluğunu ifade etmek için: “Savaş Nevrozu”, “Savaş Yorgunluğu” gibi tanımlar kullanılmaktadır (Bayram ve diğ., 2018). Politik psikolojiye göre *seçilmiş travma* kavramı bir kişi veya grupta yoğun aşağılanma ve mağdur olma duygularının yaşandığı olaylar için kullanılmaktadır (Çevik, 2010: 53). Bu psikolojik temel üzerinden gelişen bireysel mağdurluk, genelde bir şiddet ya da travma sonucunda ortaya çıkar. Şiddet, travma sonrası ortaya çıkan mağduriyet durumu kişisel güvenlik duygusunun kaybına neden olarak kişide daha ileride ortaya çıkabilecek şiddeti önlemek için sürekli bir savunma gereksiniminin gelişmesine yol açar ki bu süreç bilinçdışıdır (Çevik, 2012).

için bkz. Thackery & Harris, 2003: 342-345; Öztürk, 1994: 239.

Korkut'un hayatında tek travma bu değildir. 1504 yılında oğlunu kaybetmesi sonrasında muhtemelen ikinci bir travma ve yas süreci yaşamıştır. Çoğu zaman geçmişte kaybettiğimiz şeyin yasını yaşamadan hayatımızda değişikliği kabullenemeyiz. Yas sürecinin başlangıcında üzüntü, şok, yitirilen kişinin terk edilmesi gibi zorlanmalar görülse de ilerleyen süreçte durumu kabullenme ile birlikte kızgınlık duygusu hâkim olur. Ne var ki yasını tamamlamayan kişilerde takıntılı tutumlar kendisini gösterir (Çevik, 2010: 54). Korkut, yasını tamamlayacak yeterli bir zaman geçirmeden reddedilme, takip edilme, öldürülme korkusu gibi diğer travmalarla yüzleşmek zorunda kalmıştır. Bu travmatik yaşantılar mağdurluk duygusunun oluşumunda uygun zemin hazırlar. Şiddetli suçluluk duygularına karşı bir savunma düzeneği olarak gelişen mağdurluk psikolojisinin üç önemli özelliği vardır:

- I. Fiziksel ya da psikolojik şiddetin varlığı,
- II. Mağdur birey ya da grubun, hiçbir ölçüyle kabul edilemeyecek oranda şiddete maruz kalması, hukuk ve insan haklarının ihlali,
- III. Karşıt grubun sürekli tehditleri altında olmaları nedeniyle mağdurların kendi içlerinde yok olma tehlikesini yaşamaları.

Bu verilerden hareketle mağdurların hem geçmiş hem de gelecek için yas tutup, gelecek için korktuğunu belirtmekte fayda var (Çevik, 2010: 63-64). Korkut'ta geçmiş ve gelecek arasında süregelen bu korku duygusunun neredeyse hiç kaybolmadığına tanık oluruz.

2.2. Melankolinin Tedavisi

Osmanlı medeniyetinde ruhsal hastalıkların tedavisi günümüzdeki hastane kavramına denk gelen *Darüşşifa* ya da *Bimarhane* diye adlandırılan kurumlarda gerçekleştirilirdi. II. Beyazıt döneminde kurulan Edirne Bimarhane'sinde fiziksel ve ruhsal hastalıkların tedavi edildiği bilinmektedir. Evliya Çelebi, Edirne'deki Bimarhane'yi anlatırken özellikle *meznûn* yani deli kişilerin tedavi edildiği bölümlere ayrı yer vermiştir. Evliya Çelebi, Edirne Darüşşifasında özellikle *deli birâderler* ifadesiyle hitap ettiği psikolojik rahatsızlıklardan mustarip kişilerden ve bu kişilere uygulanan tedavilerden söz etmektedir. Bu tür Darüşşifa ve Bimarhanelerde melankolik kişilerin tedavisine; sıvı tüketim ağırlıklı beslenmeye yer veriliyordu. Öte yandan bu kişilere çeşitli banyo terapileri, masaj ve seyahatin iyi geleceği düşünülüyor, bahçe, şiir ve müzik aletleriyle meşgul olmalarının da onları iyileştireceği öngörülüyordu. Evliya Çelebi, Edirne Bimarhanesinde uygulanan müzik terapilerine ayrı bir önem vermiş ve hastaların tedavisinde müziğin önemli bir yeri olduğunu ve bunun melankolikleri iyileştiren bir yöntem olduğunu, Bimarhanenin müzisyenleri ve şarkıcılarının daima orada bulunduğunu ve müzik icra ettiklerini belirtmiştir (Kurtuluş, 2016).

Sarı ve Akgün'ün (2008) aktardığına göre hastanedeki müzik ile tedavi konusunda Evliya Çelebi şunları yazmıştır: "*Merhum ve mağfur Bayezid Veli Hazretleri vakfı yesinde, hastalara deva, dertlere şifa, divanelerin ruhuna gıda ve def-i sevdâ olmak üzere on adet hanende ve sazende gulam tayin etmiş ki, üçü hanende, biri neyzen, biri kemancı, biri musikarcı, biri santurcu, biri çengi, biri çenk santurcu, biri udcu olup, haftada üç kez gelerek hastalara ve delilere musiki faslı ederler. Allahın emriyle, nicesi saz sesinden hoşlanır ve rahat ederler. Doğrusu musiki ilminde neva, rast, düğah, se-*

gâh, çargah, suzinak makamları onlara mahsustur. Ama zengule makamı ile buselik makamında rast karar kılsa insana hayat verir. Bütün saz ve makamlarda ruha gıda vardır.”

Bu bilgiler doğrultusunda Şehzade Korkut'un hayatını incelediğimizde; Korkut'unda bilerek veya bilmeyerek bu tedavi metotlarını uyguladığını görmekteyiz. Osmanlı dönemi Bimarhanelerde uygulanan tedavi yöntemlerinin içerisinde; şiir, müzik, sıvı tüketiminin özellikle yer aldığını görüyoruz. Korkut, her şeyden önce şairdir ve Hârimi mahlasıyla yazdığı bir divanı vardır. Dahası zamanını ilmî araştırmalarla geçirmiş ve fikri yorgunluğunu gidermek için üstat olduğu musiki ile vakit geçirmeyi alışkanlık edinmiştir (Uzunçarşılı, 1996: 200). Aynı zamanda Korkut, Şeyh Hamdullah'tan hat, Zeynelâbidin'den musiki eğitimi almıştır. Korkut'un her türlü sazı çalabildiği, hatta gıdâ-yı rûh adlı bir saz icat ettiği söylenmektedir. Nas'a (2018) göre Korkut; divan şiiri geleneği içinde önemli bir yere sahiptir. Dahası şiirlerinde kimi zaman tutkulu bir âşık, kimi zaman bir rind, kimi zaman saltanat kavgasından uzakta huzuru arayan sade bir insan, kimi zaman tasavvufa sığınma arayışı içinde bir derviş olarak karşımıza çıkmaktadır. Etrafindakilerin ayıplamasından, vaizin nasihatinden bıkmış bir rind olan Korkut; “*Cibanın mülkünden ya da şandan şöbretten bana ne; ben harabat ehli olup meyhaneye düşmüşüm*” diyerek kendi haline bırakılmasını, nasihat edilmemesini istemiştir (Nas, 2018).

Korkut'un iştret (içki) meclislerine düşkün olduğu tarihçiler tarafından dillendirilmektedir. Hatta *Büyük Osmanlı Tarihi* eserinin yazarı tarihçi Hammer'a bakılırsa, Korkut'un babası Bayezid'inde iştret alemlerine düşkün olduğu dile getirilmektedir (Hammer, 1993: 98). Şehzade Korkut'un divanını incelediğimizde bu hususa işaret eden beyitlerinin olduğunu görürüz:

İşümi altun éder sâkı gümüş peymâneler

Kımyâdur var ise hâk-i der-i mey-hâneler

Ey saki, gümüş kadehler işimi altın eder/işimi yoluna koyar; galiba meyhaneye

Kapısının toprağı kimyadır/iksirdir.

Tâze gülşendür ruhuñ şevkıyla meclis sâkıyâ

Bülbüle bülbüldür anda gül-durur peymâneler

Ey saki, senin yanağının aşkıyla meclis yeni açmış bir gül bahçesidir; orada

Sürahi bülbül, kadehlerse güldür (Akın, 2009: 48).

Son olarak şair Korkut'un çok sevdiği ve yanından ayırmadığı, iştret meclislerinin vazgeçilmezlerinden olan *deli birader* lakaplı Gazali'dir. Hatırlanacağı üzere Evliya çelebi melankoliden mustarip mecnun ve meczupların Osmanlı şifahanelerinde deli biraderler şeklinde isimlendirildiklerini anlatır. Korkut'un en yakınındaki arkadaşının kendisiyle benzer ruha sahip olması ise manidardır.

3. İktidar

Broch (2013: 9), *Psikolojik Otobiyografi* adlı kitabının girişinde: *Yaşantım bir dizi ahlaki çatışmalardan oluşuyor ve bu çatışmaların ağırlığı altında eziliyor... Korkunç bir aşağılık duygusunun resmidir bu. Tıpkı erken çocukluk döneminde yaşanan yenilgi gibi, anne sevgisi söz konusu olduğunda hem babam hem kardeşim karşısında alınan bir yenilgidir bu ve şu an burada açıklanmasına gerek yoktur. Hatırladığım kadarıyla bu iki adam karşısında kendimi “erkek değilmiş” gibi (un-mann) yani “iktidarsız” (impotent) hissettim. Tüm aksi kanıtlara rağmen fiziksel anlamda da tümüyle iktidarsız olduğum düşüncesi yaşantım boyunca eşlik etti bana.* ifadelerine yer vermektedir. Baba ve kardeşler karşısında kendisini yetersiz, iktidarsız görme Korkut’un hayatında da belirgin bir yere sahiptir. Fatih’in kanunnamesinin bir gereği olarak bu duygu sadece Korkut’a ait olmayıp hanedanlığın diğer üyeleri içinde tehdit unsuru olmuştur.

Eroğlu (2017), *Osmanlılarda İktidarın Değişim Süreci ve Meşruiyet Sorunu* adlı makalesinde Osmanlı hükümdarının yüklendiği *Allah’ın yeryüzündeki gölgesi* (Padişâh-ı ruy-ı zemin zillullah-i fi’l-arz) olma misyonunun eski Türk hâkimiyet anlayışı ve İslam geleneğine dayandığını aktarmaktadır. II. Mehmed’den itibaren hayata geçen bu ilke Osmanlı kanunnamelerine de yansımış ve hukukî bir nitelik kazanmıştır. Ekinci (2015), kardeş katli meselesinin Osmanlı âlimlerinin fetvasıyla Fatih Sultan Mehmed’in meşhur kanunnamesi ile yasalastığını ileri sürmektedir. Kardeş katli kanunnamesi sonucunda Osmanlı tarihi boyunca altmış bir şehzade katledilmiştir. Ekinci’ye (2015) göre, kardeş katli, tarihsel, siyasi ve meşru bir düşüncenin ürünüdür. Çünkü bu uygulama yapılmadığı takdirde Türk tarihinde devletlerin yıkılması, ülkelerin parçalanması gibi korkunç olaylar ortaya çıkmıştır. Osmanlı devletinin ilk dönemlerinde düzenli bir veraset sistemi yoktu ve bu durum şehzadeler arasında iç çatışmalara yol açmıştır. İç çatışmaları ortadan kaldırmak için iki seçenek hâsıl olmuştur; *devletin bekası için hanedan üyelerinin geri kalanını öldürmek ya da devletin parçalanıp yok olması. Osmanlı tercihini, daha hafif olduğunu düşünerek kardeş katlinden yana yaptı.*

Kardeş katlini onaylayan kanunnameyi haklı çıkaracak şekilde Hanedanlık boyunca öldürülmeyen şehzâdeler ayaklanmaya teşebbüs edip, sorun teşkil etmişlerdir. Hatta Yavuz Sultan Selim, tahta çıktığında Şehzâde Korkut’u öldürtmediği gibi kendisine valilik vermiştir (Ekinci, 2015). Aynı zamanda kardeşinin niyetini öğrenmek için saray eşrafına mektuplar yazdırmış ve bu mektuplarda kendisinin padişah olmasını istediklerine dair yazılar yazdırmıştır. Şehzade Korkut, bu mektuplara olumlu cevap verince Yavuz, ordusuyla Korkut’un üzerine yürümüş ve nihayetinde Korkut’u boğdurarak öldürtmüştür.

Şehzade Korkut, gerek *Kitabu Halli İşkâli’l-Efkâr Fi Hilli Emvâli’l-Küffâr* adlı eserinde ve gerekse *Da’vetu’n-Nefi’s-Tâliba ila’l-a’mâli’s-Sâliba bi-âyâti’z-zâhire ve’l-beyyinâti’l-bâhire* isimli eserinde Fatih Kânunnâmesindeki nizam-ı âlem için kardeş katlinin caiz oluşu hükmünü ağır bir şekilde eleştirmiştir. Korkut, Âyetlerden ve hadislerden yola çıkarak kardeş katline karşı deliller getirmiş ve haksız yere katlin haramlığını vurgulamıştır (Furat, 2010). Furat’a (2010) göre *Şehzade Korkut’un bu hususları, siyâsete örf şüphesi ile ilgili bahiste ve eserinin hemen başında dile getirmesi, esâs itibarıyla Fatih Sultan Mehmed’in Kânunnâmesi’nde belirttiği nizam-ı âlem için kardeş katli hususuna bir itiraz mahiyetindedir.*

Nitekim, 1508 yılında tamamlayıp babasına gönderdiği *Da'vetu'n-Nefsi's-Taliha İla'l-A'mâli's-Sâliha* isimli hacimli eserinde, hükümdarlık gibi bir isteğinin olmadığını, kendisini tamamen ilme adadığını belirttiikten sonra mevcut hukuk düzenine karşı fıkıh ve ahlak nokta-i nazarından eleştirilerde bulunmuştur:

1. Şeriat ve örf uyumsuzluğu: şeriatın kuralları ile örfi kuralları uygulamak zorunda olan siyaset mesleği birbirileri ile çelişmektedir. Bu görüşüyle aslında dedesi Fatih Sultan Mehmet ile gündeme gelen kardeş katli uygulamasına açıktan bir itiraz söz konusudur. "Bizzat şahidi olduğu uygulamaların şer'i esaslarla çelişmemesi gerektiği üzerinde ısrarla duran ve bir ıslahçı gibi uyarılarda bulunan Korkut'un söylediklerinde, taşıdığı can endişesinin yansımalarını hissetmek mümkündür." (Korkut ve köksal, 2013: 30).
2. Emirnin halktan topladığı malların şeriat ilkelerine uygun olmadığı, bu nedenle emirlik görevinin sorunlu olduğunu düşünmesi.
3. Korkut'a göre emirlik yapan birisinin günah kirlerinden temiz kalabilmesi mümkün değildir. Dahası emirlik yapan birisinin bu günahlara bulanmış yakın tebaasından uzak durması mümkün değildir.
4. İktidar; makam hırsı, sevgisi ve benzerini çoğaltır. Bu durum ise kalp huzuruna engeldir. Oysa kişinin amacı dünya değil ahiret olmalıdır.
5. Son olarak bir iktidar sahibi sıralanan dört maddeyi yerine getirirse bile eninde sonunda problemlerle yüzleşmek, fena bir akıbetle karşılaşmak durumundadır (Korkut ve Köksal, 2013: 30-35).

"Eserinde Korkut, bazı talepleri yerine gelmediği için bir kırgınlık duymakta, muhalif bir siyasi duruş sahibi bir âlim olarak ortaya çıkmaktadır. Tikriti'nin yorumuna göre, Korkut bu eserde zahiren dini sebeplerle yöneticilikten uzak durmayı istediğini beyan etmekte ise de aslında kendisine fırsat verilirse şeriate tam manasıyla uygun bir hükümdar aday olduğunu ilan etmektedir." (Korkut ve Köksal, 2013: 26).

"Hz. Peygamber'in Ebu Zer'e, onu idari açıdan zayıf gördüğünü ve iki kişiye bile olsa amir olmamasını tavsiye ettiğini zikreden Korkut, kendisinin Ebu Zer'den daha zayıf olduğunu, emirlik belasıyla imtihan olunmaya kadir olmadığını, bu sebeple halde ve istikbalde emirlikten kendisini affetmesini babasından talep etmektedir." (Korkut ve Köksal, 2013: 27). Korkut'un kendisinin zayıf karakterli olduğunu düşünmesi, iktidara ehil olmadığını belirtmesi, melankolik yapısının bir sonucu olarak düşünülebilir. Melankolik, depresif vb. sorunlardan mustarip bireylerde psikolojik dayanıklılığın düşük olduğu bilgisi göz önünde bulundurulursa Korkut'un korkuları anlaşılır hale gelmektedir. Psikolojik dayanıklılık ya da sağlamlık kavramı; sorunlar karşısında yılmamak, mücadele etmek ve gelişmek, krizi fırsata dönüştürülmek şeklinde anlaşılabilir.

Şehzade Korkut'un iktidarı istememesinin gerekçelerinden birini rüyada bizzat Hz. Peygamber tarafından uyarılmasına bağlamaktadır: "böylece daha önce zikri geçen rüyamın hak olduğu ve bu rüyanın tevlinin de Şafii'nin mezhebine hidayet ve irşad etmek olduğu açık bir şekilde ortaya çıkmış oldu. Ayrıca daha evvel tasavvufla iştigalim esnasında Resullullah'ı (s.a.v.) iki

defa daha uykuda görmüştüm, beni emirliği terkedip fakr ve humul yoluna irşad ediyor, ikinci seferde de bu hususta Allah adına yemin ediyordu. Şüphe yoktur ki O'nun irşadının fevkinde bir irşad yoktur.” (Korkut ve Köksal, 2013: 12). Korkut da rüya olgusu önemli bir yere sahiptir. Nitekim yine gördüğü bir rüya üzerine hacca gitmeye karar verdiğini bildirmektedir. Ne var ki rüyasında bizzat peygamber tarafından uyarılmasına rağmen iktidar hırsından vazgeçememiştir. Bu durum iki şekilde izah edilebilir:

1. İktidar olma hırsı ağır basıyordur,
2. Melankolik mizacının bir yansıması olarak kararsız ve çelişkili tavırlarda bulunuyordur.

İktidar olma hırsını şu şekilde ifade etmek mümkündür: Nefsin şehvet arzusu sadece cinselliğe yönelme olarak değerlendirmemek gerekir. Sufiler, şehveti aynı zamanda; güzel kadınlar, binalar, saraylar, bahçeler, yemekler, yüksek mevkiler gibi hazzı çağrıştıran her şey için kullanmışlardır (Küçük, 2014:678). Cinsellik anlamındaki şehvet arzusu ilerleyen yaşla birlikte azalmaya, kaybolmaya yüz tutarken, makam, iktidar sevgisi anlamındaki şehvetin ölünceye kadar kaybolmayacağı ifade edilir. Dolayısıyla her insanda olduğu gibi Korkut'ta da hâsıl olan ve nefsin doğuştan getirdiği makama duyulan arzunun varlığından söz edilebilir.

İster iktidar hırsı ister siyasal iktidarın baskısı olsun her iki durumda melankoliye yol açabilmektedir. Teber (2013: 12), bilinçli olarak farkında olmasalar bile melankoliklerin, insanların benliğinin de *siyasal bir ürün olduğunu ve yanlış bir hayatın doğru yaşanamayacağını*, bizzat kendi öz benliklerinde sezindiklerini ve bunun acısını, utancını ve ruhsal gerilimini duyumsadıklarını dile getirmektedir. Hatta melankolik birey, karşılığı yaşam pahasına ödemek bile olsa kendi yaşamına kendisi yön vermek istemekte, bunu başaramadığında ise her bir şeyden vazgeçip, kuşku, düş kırıklığı ve hüznle kendi içine çekilmektedir. Teber'e (2013: 12) göre bu yönüyle melankoli, bireysel ve tek kişilik de olsa, sıradan bir varoluşa karşı, vazgeçerek, geri çekilerek, yadsıyan ama kendisini, insanlara, kurumlara dolaylı ya da dolaysız şekilde öldürten anlamlı bir başkaldırı şeklinde de okunabilir. Başka bir ifadeyle melankoli, insanın içinde yaşadığı durumu, bulunulan varoluşsal çaresizliği suskunluklarıyla, *donmuş-taşlaşmış öfke şeklinde* gösterdikleri tepkilerdir (Teber, 2013: 166). Hatta orta çağ Avrupa'sında melankoli ister gülen ister ağlayan görünümüyle olsun, kilise tarafından düzene karşı kuşku ve büyük bir başkaldırı olarak tanımlanmış ve ölümcül günahlardan biri olarak değerlendirilmiş ve bu nedenle 4. yüzyıldan 17. yüzyıla kadar, 1300 yıl insanların ne gönül dolusu gülmelerine ne de ağlamalarına olanak tanımıştır (Teber, 2013: 86).

Demiralp (2007: 189) Lepenies'in, melankolinin düzen karşıtı konumunu keskinleştirdiğini ileri sürmektedir. Lepenies, melankolinin düzeni bozan bir dış mihrak olduğunu kabul etmediği gibi aksine düzenin kendisinin melankoliyi ürettiğini, giderek melankolinin düzenin parçası olduğunu dile getirmektedir. Yakın çağ Avrupa'sında yükselen düzenin iktidardan *dışladığı aksiyoncular, kentsoylu değişimlerden umduğunu bulamayan aydınlar, atomlaşan birey ile birlikte gelişmeye başlayan yalnızlık duygusu, küskünlük, içe kapanma gibi ruh halleri, çalışma ahlakıyla ters düşen ve geçmiş yüzyıllarda bilinmeyen can sıkıntısı olgusu, kent yaşamına ve sanayileşmeye tepki olarak doğaya sığınma isteği, hep yeni düzenin doğurguları olarak melankolinin toplumsal/kültürel kaynaklarını oluşturmaya başlamışlardır* (Demiralp, 2007: 189). Teber (2013) ve Demiralp'in

(2007) ifadelerinin ışığında Şehzade Korkut'ta mevcut olan melankolinin iktidar ile ilişkisi anlaşılabilir hale gelmektedir. Korkut, iktidar tarafından uzaklaştırılmış, yalıtılmış ve dışlanmış. Bunun neticesinde küskünlük, yalnızlık, içe kapanma duyguları içerisinde çoğunlukla iktidara karşı muhalif bir kişilik sergilemiş, yazılarıyla eleştirerek tavır almış, bir anlamda iktidara doğrudan olmasa da başkaldırmıştır.

Sonuç

Hayatımız boyunca birtakım deneyimler yaşarız. Karşılaştığımız sorunlar, hayat olayları ile mücadele etmek için bir takım savunma mekanizmaları geliştiririz. Bu mekanizmalar çoğu zaman akılcı olmamakla birlikte yaşamı sürdürmek için kaçınılmaz olarak arada bir başvurduğumuz sığınaklar haline gelebilmektedir. Savunma mekanizmalarına rağmen dışsal ya da içsel tehdit bertaraf edilemediğinde patoloji kaçınılmaz hale gelir. Şehzade Korkut'un yaşamış olduğu melankoli bütün zorluklara karşı ruhunun haklı olarak vermiş olduğu bir tepkidir. Bir yönüyle melankoli, dış dünya ve sorunları karşısında insanın yetmezliğini, eksikliğini, isyanını, hüznünü, yalnızlığını temsil eden bir psikolojik süreçtir. İnsan olmanın, tekâmül içerisinde olmanın gereği olarak ortaya çıkan bu garip "normal anormallik" kimilerince "erdemli rahatsızlık" şeklinde değerlendirilmiş, yüceltilmiştir.

Şehzade Korkut, insani varoluşunu tehdit eden, engellenme ve mağduriyet yaşamasına neden olan öfke, kızgınlık gibi duygularının politik kaynaklarının farkında olmuş ve çeşitli şekillerde buna yönelik isyanını dillendirmekten kaçınmamıştır. Ancak çoğunlukla anlaşılmadığı için hislerini, düşüncelerini iç dünyasında yoğurmuş ve neticesinde sorunlarının bedenleşmesine zemin hazırlamıştır. Somut bedensel yakınmalarının haricinde tüm yaşamı boyunca bir veba gibi peşini bırakmayan ölüm korkusu, kaygı yaşantılarından mustarip olmuştur. Aslında ölüm korkusu her canlıda içgüdüsel olarak var olan oldukça normal bir tepkidir. Dolayısıyla ölüm korkusu bir zayıflığın işareti şeklinde değerlendirilmemelidir. Ölüm olgusunun ne zaman nerede karşımıza çıkacağına belirsizliği ve insanın başına nelerin geleceğini bilememesi bu korku ve kaygı yaşantılarının şiddetlenmesini doğurabilmektedir. Öte yandan korkuya eşlik eden kaygı yaşantısı melankolinin gelişiminde etkin rol oynamaktadır.

Psikobiyoğrafî'nin sınırlı bir tarzı denebilecek ve *ikincil (tepkisiz) verilere dayalı* bu çalışma ile Şehzade Korkut'un melankolik kişilik yapısı ele alınıp incelenmiş ve melankoliye neden olabilecek hayat olayları analiz edilmiştir. Kuşkusuz geçmiş zamanda yaşayan büyük bir şahsiyetin hayat hikayesinin sadece eldeki kısıtlı veriler, vesikalar doğrultusunda psikolojik bir analize tabi tutulması oldukça güç ve kesin olmayan bulgulara dayandığı anlamını içermektedir. Bir bakıma psikobiyoğrafînin kendisi genel geçer, güvenilir bir bilimsel veri olma iddiasını taşımamakta, sadece muhtemel değerlendirmelere dayanmaktadır. Bununla birlikte melankolik mizaçtan yola çıkılarak bir Şehzadenin psikobiyoğrafîsinin hazırlanmasındaki temel amaçlardan birisi bu alanda çalışma yapacak araştırmacılar için bir fikir niteliği taşıyabileceği ümidinin gözetilmiş olmasıdır.

Kaynakça

- Adler, A. (1994). *İnsan Tabiatını Tanıma*. (çev. Ayda Yörükkan), İstanbul: İş Bankası Yayınları.
- Adler, A. (2000). *Sosyal duygunun gelişiminde bireysel psikoloji*. (çev. Halis, Özgü), İstanbul: Hayat yayınları.
- Ağılkaya, Şahin, Z. (2020). *Psikoloji ve Psikoterapide Din*. İstanbul: Çamlıca yayınları.
- Akın, Ö. (2009). *Harimi (Şehzâde Korkud) dîvânı'nın nesre çevirisi ve İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Aktay, Y. (2008). İslamcılık ve Bir Modern Melankoli: Eve Dön (eme) mek. *Mûlel ve Nihal: İnanç, Kültür Ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 13-50.
- Alper, Yusuf (2006). *Psikodinamik Açıdan Ahmet Erhan ve şiiri*, İstanbul: Digraf.
- Anderson, J. W., & Kağnıcı, G. (2010). Psikobiyografinin Metodolojisi. Çeviren: Gökhan Kağnıcı, *Tarih Okulu*, VII, Mayıs-Ağustos, İzmir, 77-97.
- Bayram, S., Duman, R. N., & Demirtaş, B. (2018). Üç İnsan, Bir Olay, Üç Farklı Travmatik Deneyim Süreci. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 1(1), 165-182.
- Beyazyüz, Murat, *Cemil Meriç'in Psikolojisi*, Ankara: Aşına Kitaplar Yayınları, 2007.
- Blankenship, Kelly, M., *Anxiety Disorders*, (In Psychiatry Of Intellectual Disability: A Practical Manual), Ed. Julie, P., Gentile, Wiley-Blackwell Inc., NJ, USA. 2012.
- Borgna, E. (2014). *Melankoli*, (çev. Meryem Mine Çilingiroğlu). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Broch, H. (2013). *Psikolojik Otobiyografi*. (çev. Saliha Yenirol Kerkhoff), İstanbul: İthaki yay.
- Budak, S. (2000). *Psikoloji Sözlüğü*, Ankara: Bilim ve Sanat Yay.
- Çevik, A. (2010). *Politik Psikoloji*. 4. baskı, Ankara: Dost yay.
- Çevik, A. (2012). Mağduriyet Psikolojisi ve Toplumsal Yansımaları. *21. Yüzyılda Sosyal Bilimler*, 2, 65-83.
- Demiralp, O. (2007). Hülya ile Seveda. *Cogito dergisi*. Sayı, 51, yaz, İstanbul: YKY yayınları, ss. 181-192.
- Ekinci, E. B. (2015). Osmanlı Hukukunda Şehzâde Katli. *Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, cilt: 1, sayı: 1, ss. 95-107.
- Emecen, F. (2002). Şehzade Korkut. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C, 26, 205-207.
- Eroğlu, H. (2017). Osmanlılarda İktidarın Değişim Süreci ve Meşruiyet Sorunu. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 43(2).
- Freud, S. (1959). Inhibitions, *Symptoms And Anxiety*, Ed. by: Alix Strachey, Alan Tyson, London: The Hogart Press.
- Freud, S. (2011). *Metapsikoloji-3: Yas ve Melankoli*. (çev. Aziz Yardımlı), İstanbul: İdea yay.
- Furat, A. H. (2010). Osmanlı Hânedanında Şâfiî Bir Fakih: Şehzade Korkut (Ganîmet Ahkâmıyla Alakalı "Kitabu Halli İşkâli'l-Efkâr Fî Hilli Emvâli'l-Küffâr" İsimli Eseri Bağlamında). *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl: 14 Sayı: 44, ss. 193-212
- Gökbilgin, M. Tayyib, (1967). "Korkut", *İslam Ansiklopedisi*, M.E.B. Yay. C. VI, İstanbul, s. 855-860.
- Güner, S. (2018). *Yeni Osmanlı, Melankolik ve Mason Biraderler*. İstanbul: Doğu Kütüphanesi yayınları.
- Gürsu, O. (2015). Hasan Basri Çantay: Bir Psikobiyografi Denemesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 62, 251-267.
- Hammer, J. V. (1993). *Büyük Osmanlı Tarihi*. 4. Cilt, (çev. Mümün-Çevik ve Erol Kılıç), İstanbul.

- Hatemi, H. (2017). Malihulya. <http://www.lacivertdergi.com/portre/gunumuzden/2017/02/13/malihulya>
- İnan, S. (2016). "Çocukluğumuza İnelim..." Tarih Yazımında Psikobiyoğrafiler: İyi Örneklerden Yöntemin Belirlenmesine. *Turkish History Education Journal*, 5(2), 491-514.
- Karaca, F. (2019). Din Psikolojisi Tarihinde Psiko-Biyografi Geleneği. *Bilimname*, 2019(40), 7-35.
- Kılıç, F. (1996). Osmanlı Hanedanından Bir Şair: Şehzade Korkut. *Bilig*, 8, 2. ss. 203-219
- Kızılgeçit, M., (2017a). *Din Psikolojisinin 200'ü*. Ankara: OTTO. S. 270-271
- Kızılgeçit, M., (2017b). Yalnızlık Dindarlık İlişkisi. *Din, Değerler ve Sağlık* içinde (pp.517-555), İstanbul: DEM Yayınları.
- http://isamveri.org/pdfdrgr/D264712/2017/2017_KIZILGECITM.pdf
- Kızılgeçit, M., (2019). *Din Psikolojisinin 300'ü*. Ankara: OTTO. S. 143.
- Kleinman, A. (2012). "Tehlike, Sinirlilik ve Etnografi", *Kültür ve Ruh Sağlığı* İçinde, (Çev. Sabir Yücesoy), İstanbul: Metis Yay., ss. 15-33.
- Korkut, Ş., Köksal, A. O. (2013). *İslâm'da Ganimet ve Cariyelik: Osmanlı Sistemine İçerden Bir Eleştiri*. (çev. Osman Güman), İstanbul: İstanbul Araştırma ve Eğitim Vakfı Yayınları.
- Kurtuluş, M. (2016). Osmanlı'nın Meczübları ve Mecnûnları: Erken Modern Dönemde Hastaneler ve Deliliğe Bakış. *Milli Folklor*, 112, 100-113.
- Küçük, O.N. (2014). *Mevlana'ya Göre Manevi Gelişim: Benliğin Dönüşümü ve Miracı* (5. Baskı). İstanbul: İnsan.
- May, Rollo, (2012). *Varoluşun Keşfi*, (Çev. Aysun Babacan), İstanbul: Okyanus Yay.
- Nas, Ş. K. (2018). Bir Şehir ve Şair Sancak Beyi: Şehzade Korkut. Türk Dili ve Edebiyatında Antalya: Şehirlerin de Ruhunu Vardır", *Antalya Kitabı Selçukludan Cumhuriyet'e Sosyal Bilimlerde Antalya -1-*, Konya: Palet yay., ss. 898-913.
- Öztuna, Y. (2006). *Yavuz Sultan Selim* (Vol. 12). Ötüken Neşriyat AŞ.
- Öztürk, O. (1994). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*, 5. Basım, Ankara: Hekimler Yayın Birliği,
- Salecl, Renata, (2013). *Kayı Üzerine*, (Çev. Barış Engin Aksoy), İstanbul: Metis Yay.
- Sarı, N., & Akgün, B. (2008). Türk tarihinde psikiyatriye bakış. *İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Sempozyum Dizisi*, 62, 1-24.
- Sarı, N., & Akgün, B. (2008). Türk Tarihinde Psikiyatriye Bakış. *İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Sempozyum Dizisi*, 62, 1-24.
- Starobinski, J., & Özcan, M. E. (2007). *Aynada melankoli*. Dost Kitabevi.
- Şen, M. (2018). Sylvia Plath'ın Sırça Fanus Romanındaki Melankoli ve İntihar Olgusunun Freudyan Psikanaliz Bağlamında İncelenmesi. 2. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Sempozyumu-2018/Çanakkale*. ss.196-203
- Tamer, Ü. (1959). *Soğuk Otların Altında*, A Dergisi Yayınları.
- Teber, Ö. F. (2007). "Haydariyye Taifesine Yönelik Eleştiriler: "Risâle fî Hakki't- Tâifeti'l- Haydariyye" Ekseninde", *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, cilt: 7, sayı: 1, s. 157-177.
- Teber, Ö. F. (2017). "Mezhebî Ayırışmanın Politik Sonuçları: Safevî Tarikatının Siyasallaşması", *İlahiyat Akademisi: Altı Aylık Uluslararası Akademik Araştırma Dergisi*, sayı: 5, s. 193-200.
- Teber, S. (2013). *Melankoli*. (5. baskı), İstanbul: Say yayınları.
- Thackery, Ellen & Harris, Madeline, (2003). *The Gale Encyclopedia of Mental Disorders*, volume 1, The Gale Group, Inc, USA,

Uzunçarşılı, İ. H. (1966), "II. Bayezid'in Oğullarından Sultan Korkut", *Bellekten* 30/120, s.539-601. TTK, Ankara.

Yalom, İrvin, (2000), *Varoluşçu Psikoterapi*, İstanbul: Kabalıcı Yay.

Yılmaz, M. (1991). Şehzade Cem'in Hazin Akıbeti, *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, Şubat, ss.25-29.

Yılmaz, N. (2008). *Melankoli*. <https://nalanyilmaz.blogspot.com/2005/10/melankoli-1.html> Erişim: 12.10.2019

Yörükoğlu, A. (2003). *Çocuk Rub Sağlığı*. İstanbul: Özgür yayınları.

<https://www.e-psikiyatri.com/melankolik-ne-demek> Erişim: 10.10.2019.